

A természetben létező üzeneteket az ember teremti, de mégis úgy érezzük, hogy ez valami együtt létezés, együtt lélegzés. Több volt ez a múltban, mint szimbiózis, de már az egymás mellett létezés is felbomlott. Nincs hittet átítatott kölcsönös tiszte-

let, elköltöztek azok a szellemelek, akik a természettel egylényegű, majd a természet megszemélyesített lényei, akik sok ezer évig biztosították a metakommunikációs csatornát. Talán, vagy itt és

most számunkra biztos, hogy a művész egyik legfontosabb feladata az, hogy Gea minden teremtményével való kommunikációt valamilyen módon visszaszerezzi. A technikai révületben, a fogyasztás árufetiszmusában elmerült tömeg a természetet is csak elhasználja. Elhasználja valódi önmagát, azzal az átgondolatlan, lapos hiedelemmel, hogy majd mindent újratelepíthet, mindent újra legyárthat. Nem fogja fel, hogy egy éltető test organizmusát emészti, sorvasztja mértéktelenül, gátlástalanul, s valójában ő is együtt sorvad a természettel. A legapróbb sebek is ezt fokozzák, emberek milliárdjai akár öntudatlanul ezt teszik. A természettel való bensőséges viszony a mai ember számára valami különös, elvont és személytelen pragmatizmusba torkolt.

Sipos Gaudi Tünde munkái a művészet elvonatkoztatott, belső világában születnek, de absztrakciója organikus, jellé alakuló nyomhagyásai megőrzik a természeti formákat. Verbális kommunikáción túli, elvont képírásként fogalmazhatjuk meg munkáinak sajátos karakterét. Azt a szakadékot, ami ember és természet között létrejött, nem aktivistaként, nem, mint társadalomkritikát fogalmazza meg, hanem a művészet bensőséges nyelvén. Hiányt, ami az érzéseken túl valódi veszélyt jelent az emberre. Azt bizonyítva akarva-akaratlanul, hogy az ember legmélyén a természettel való kommunikáció nem halhat el, hogy a láthatatlan gyökerek nem tűntek el. Mindenki van valami artikulátlan, kellemetlen érzés, amikor környezetét egyre mestersegesebbnek érzi. A látszólagos jólét mögött egyre sivárabb lesz a világ. Ennek ellenére az érzékeny befogadó egyszerre több úton is elindulhat a felfedező úton, de nem azért, hogy megfejtse a művek jelentését, hanem azért, hogy belemerüljön abba a világba, amit elsősorban a lélek membránjai képesek felfogni. Az érzékiségnek és a líraiságnak egy puritán világába, ahol az elvontság nem kilúgozottság, az absztrakció nem az érzelmek elfojtása.

A nyírfa – akár Jákob lajtorjája – a sámánoknak az éghez közel vivő eszköze. A nyírfakéreg nagyon sok kultúrában rituális eszköz, gyógyító ereje

Gaál József 27

FÖLDI RÚNÁK, ÉGI HIEROGLIFÁK

Sipos Gaudi Tünde munkái

van, kiúzi a nyavalyát a testből. Mágikus erejével a magyar paraszti hagyományban is rontáseelhárító, védő szerepe volt. Skandináv és ázsiai nomád népeknél szinte kivétel nélkül nagy becsben tartott, szent fa. Hamvas Béla

28 *A babérligetkönyv* című kötetében a fákról írt esszéjében a vegetatív világ öntudatlan áradásáról, időtlen, ciklikus ritmusáról, állandóságáról ír. Az emberi lét csak a viszonyok állandósága által maradhat egyensúlyban. A természet lelke az ember lelkiületétől él, a fákból sugárzó nyugalom csak érzelmi egybeolvadással ad életerőt. Az odaadás, azonosulás, ami feladja önmagát, a fában fejeződik ki, állandóságában találhatja meg az ember eredendő, természeti stabilitását. A nyírfa Hamvas számára a szűziesseget sugározza, az öntudatlanságban létező tisztaságot. Gyengédség, üde gondtalanság sugárzik a nyírfából, ha engedjük érdek nélküli érzelmeinket áradni, ha mi is az öntudatlansággal teremtjük befogadó éberségünket. Éltető és gyógyító nedvet ereszt, lehántott kérgével véd, olyan lény, aki áldozva odaajándékozza kincseit. Mint minden fa öntudatlanul feláldozva ajándékozik, mert áradva él, örökké terjed és fejlődik. Az ember, mint tudatos lény, mint érző lény mértékkel kell, hogy használja ezt az áldozatot. Ha a természet áradó mértéktelenségét nem törli meg önös, számító mértéktelenségével, akkor megmaradhat még valami az eltűnő, kölcsönös egyensúlyból. A kéreg nélküli csupasza egyszerre hasznosítható anyag az ember számára, de elszenesedve, széthullva az értelmetlen pusztítást jelképezi. A sötétlő facsonkok, forgácsok némasága üzen, jól látható az elfogyás, eltűnés. Mikor a natura morta szimbolikája egy pólus irányába mutat, csak vanitas, csak az elmúlás. Az újjászületés, a kisarjadás, a kicsírázó mag ereje még rejtve van, még várat magára. A munkák szépsége ezért borongós melankólia. A tenyéryi festett, rajzolt haikuk libbenő könnyedsége helyett, robusztus fekete foltok terjednek. Komor, nordikus melankólia ez, ami az erdélyi világnak egyik pólusa, aminek lényege az égre törő magasságok zord ereje, vagy a megtört fa mélységbe hullása, mint az életéért küzdő gerinc roppanásának tragikussága.

Sipos Gaudi Tünde művészetének nem sajátossága a zord romantika apokaliptikus hangzása, de ebben a csendben, vagy inkább repetitív, alig hallható morajlásban drámai háttérhangok is felsejlenek. A természetért aggódás egyben saját létünkért való felelősség. A szétforgácsolódás és az elemek keringő, forgó újratömörödése. A lélek belső világának központot kereső, cirkuláló, keringő mozgása a kozmikus körforgás érzeteivé válik. A széthullás utáni vákuum centrumba tömörítő ciklikus újjáéledése, természet sugallta reménye. A testbe hasított, sebző rúnák és az égi gomolygásból, távoli hieroglifák üzeneteiből inkább csak érezhető és sejtethető a jövő. Az a jövő, amit az elmúlt tapasztalataiból, az emlékezés által teremtünk. Ahogy a mitikus világ látnokai, a felhő vonulásából, faágak egymást keresztező, véletlen halmából, áldozati állat kibomló belsejéből, úgy a művész is a képírás

kódolt üzeneteivel tárja fel rejtett világunkat. Egyetemes és személyes le-
tisztult rejtjelek világává egyszerűsödik. A közös nyelvet keresve, közösnek
hitt és annak is bizonyuló értékrend megtalálásához az egyetemes szimbó-
lumokat a természetből kell kiemelni. A feketeség növekedése inkább 29
eltűnés, mint tömörödés, vagy telítettség. Inkább űr támad, hiányos-
ság, benne az alaktalanság. A tér világából való kihasítottság, a fa ki-
hamvadása. A negatív tér eltűnés, kialakítás, sötétség. Elnyelés. Ez a vegetatív,
tudattalan régió minden lélekben mélyen lappangó elszakíthatatlan kapocs.
Túlmutat a kor felszíni individualitásán, de megőrzi a személyesség hangját,
ami által felszínre kerülhetnek azok az archetípusok, amelyek zsigeri,
mágikus erővé válhatnak. Elmúlhatatlan létük más formában jelentke-
zik, de eredetük nem a változó forma, nem a lineáris időbe vetettség.

Sipos Gaudi Tünde zárt burkok időtlen kozmikusságának redu-
kált világából a tagolt időben bomló, szakadozó formák világába ju-
tott. A fa teljessége, mint a lét stabilitásának, állandóságának örök
szimbóluma csonka, darabolt tárgyként széthullva szembesít a szét-
hullás folyamatáról. Az egész elvesztésének, a Nagy Egész felbomlá-
sának tragikumáról. A technikai társadalom szekularizálódásával az
egészet összetartó szimbólumok tárgyiasulnak, kihullnak a szövedék-
ből, a kollektív világképet felcserélődik az önmagában lévő, szabadnak
hitt individuum magányára. A tudatos lény emlékezik és tervez, a tu-
datos lény racionális és irracionális. Eltávolodva a munkák bensősé-
ges, lírai világától, messziről tekintve Sipos Gaudi Tünde munkáiban
a rend és káosz kettősségében van a fő hangsúly, ami komplementer
pólusai a ma élő embernek. Keresve a rendet, felmutatva a mitikus
rend hiányát, ami egyben saját létünk bomlasztása. A természettel
együtt lélegző archaikus lét is csak tudatosan hozható vissza, ez a ka-
pocs szétfoslott, az öntudatlan összeforrottság természeti lényé már
nem létezik. Már megszűnt, s csak újjászületésében reménykedhetünk. A ter-
mészetet megmentő, gyógyító és élni hagyó, kölcsönös lét szimbiózisát kell
az embernek újratereíteni.